

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ

Г-ЖА Е. SHARPSTON

представено на 22 ноември 2007 г.¹

1. Комисията на Европейските общности подава настоящата жалба срещу решението, постановено от Първоинстанционния съд на Европейските общности на 23 ноември 2004 г. по дело *Cantina sociale di Dolianova* и др./Комисия.²

2. Производството е образувано вследствие на обявяването в несъстоятелност на дестилатора *Distilleria Agricola Industriale de Terralba* (наричано по-нататък „DAI“), в резултат на което определен брой винопроизводители не получават помощта, предоставена от Общността, на която те по принцип имат право за дестилацията на своето вино, извършена в рамките на DAI през първото шестмесечие на 1983 г. Първоначално тези производители участват в производството пред националната юрисдикция, страни по което са DAI и *Azienda di Stato per gli Interventi nel Mercato Agricolo* (италианската интервенционна агенция, наричана по-нататък „AIMA“). Производството се проточва и приключва без успех. Накрая след извършване на по-сериозни проучвания на 12 октомври 1998 г. винопроизводителите подават жалба срещу Комисията с искане за обезщетение. Един от въпросите, повдигнат пред Първоинстанционния съд, се отнася до началния момент на петгодишния давностен срок, приложим по дела срещу Комисията в областта на извъндоговорната отговорност³. Настоящата жалба се отнася само до този въпрос.

Приложимото общностно законодателство

3. Член 11, параграф 1 от Регламент (ЕИО) № 337/79 на Съвета от 5 февруари 1979 г. относно общата организация на лозаро-винарския пазар⁴ предвижда, че през всяка лозарска година може да бъде извършена превантивна дестилация⁵ на трапезните вина и на вината, от които може да се произвежда трапезно вино.

4. Шестото съображение от преамбюла от Регламент № 2144/82⁶ за изменение на Регламент № 337/79 предвижда, че с оглед подобряване на приходите на съответните производители е подходящо при определени условия да им се осигури получаването на минимална гарантирана цена за трапезното вино и за тази цел по-конкретно да се предвиди възможност за производителя да доставя трапезно вино от собственото си производство за дестилация при минимална гарантирана цена или да се възползва от всяка друга подходяща мярка, която следва да се приеме.

5. На 15 септември 1982 г. Комисията приема Регламент (ЕИО) № 2499/82 за установяване на правилата на превантив-

1 — Език на оригиналния текст: английски.

2 — Т-166/98, Recueil, стр. II-3991.

3 — Вж. бележка под линия 15 и точка 52 по-долу.

4 — ОВ L 54, стр. 1, изменен с Регламент (ЕИО) № 2144/82 на Съвета, от 27 юли 1982 г. (ОВ L 227, стр. 1).

5 — Т.е. доброволна дестилация с цел да се отстранят предвиденият излишък от вино за подобряване на цените.

6 — Цитирано в бележка под линия 4.

ната дестилация за лозарската 1982/1983 година.⁷

6. Член 1, параграф 1, от Регламент № 2499/82 предвижда, че производителите, които желаят да дестилират своите вина съгласно член 11 от Регламент № 337/79, сключват договори за доставка с одобрен дестилатор и ги представят на националната интервенционна агенция.

7. Член 5, параграф 1 от Регламент № 2499/82 определя минимална изкупна цена на вината, предназначени за дестилация. Тази цена обикновено не дава възможност за продажба при пазарни цени на продуктите, получени от дестилацията.⁸ Ето защо член 6 предвижда компенсационен механизъм, по който интервенционната агенция изплаща помощ в определен размер за дестилираното вино.

8. Съгласно единадесетото съображение от преамбюла от Регламент № 2499/82 следва да се предвиди, че минималната цена, гарантирана на производителите, им се изплаща като общо правило в срокове, които им дават възможност да извлекат от това печалба, сравнима с печалбата, която биха получили при търговска продажба. При тези обстоятелства е от основно значение дължимата помощ за съответната дестилация да бъде изплатена възможно най-рано, като същевременно чрез подходящ режим на обезпечение се гарантира доброто протичане на

операциите. За да се даде възможност тази мярка да постигне напълно своята цел в държавите-членки, следва да се предвидят процедури за изплащане на помощите и за авансови плащания, съобразени с административната система в отделните държави-членки.

9. Член 8 от Регламент № 2499/82 предвижда, че за изплащането на минималната изкупна цена на вината и за изплащането на помощта от страна на интервенционната агенция, едната или другата процедура, предвидена в членове 9 и 10, се прилага по избор на държавите-членки. Италианската република е направила избора да прилага на своя територия процедурата, предвидена в член 9.

10. Член 9 гласи:

„1. Дестилаторът заплаща на производителя минималната изкупна цена, предвидена в член 5, параграф 1, първа алинея, не по-късно от деветдесет дни след постъпването в дестилерията [на общото количество вино или в зависимост от случая на всяка партида вино].

2. Не по-късно от деветдесет дни след представяне на доказателство, че общото количество вино, посочено в договора, е дестилирано, интервенционната агенция изплаща на дестилатора помощта, предвидена в член 6 [...].

[...]

7 — ОВ L 267, стр. 16, изменен с Регламент (ЕИО) № 311/83 на Комисията от 7 февруари 1983 г. (ОВ L 36, стр. 6) и с Регламент (ЕИО) № 2276/83 на Комисията от 9 август 1983 г. (ОВ L 219, стр. 9).

8 — Вж. осмото съображение от преамбюла.

Дестилаторът е длъжен да представи пред интервенционната агенция доказателство, че е платил минималната изкупна цена, предвидена в член 5, параграф 1, първа алинея, в срока по параграф 1 [...]. Ако това доказателство не бъде представено в срок от сто и двадесет дни след представянето на посоченото в първа алинея доказателство, интервенционната агенция си възстановява изплатените суми. [...]“ [неофициален превод]⁹

11. Член 10 от Регламент № 2499/82 гласи:

„1. Не по-късно от тридесет дни от постъпването в дестилерията [на общото количество вино или в зависимост от случая на всяка партида вино], дестилаторът изплаща на производителя най-малко разликата между минималната изкупна цена, посочена в член 5, параграф 1, първа алинея и помощта, посочена в член 6, параграф 1.

2. Не по-късно от тридесет дни от представяне на доказателството, че общото количество вино, посочено в договора, е дестилирано, интервенционната агенция изплаща на производителя помощта, посочена в член 6 [...]“ [неофициален превод]

12. Член 11 от същия регламент гласи:

⁹ — Съдът е обявил за невалидна трета алинея от член 9, параграф 2 „Доколкото тя санкционира с обща загуба на помощта всяко неспазване на срока, определен на дестилатора за изплащане на минималната изкупна цена на производителя“: вж. Решение по дело *Lingenfeller* от 27 юни 1990 г. (C-118/89, Recueil, стр. I-2637).

„1. Дестилаторът, в случая, посочен в член 9, или производителят, в случая посочен в член 10, може да поиска да му се изплати авансово сума в размер, равен на предвидената в член 6, първа алинея помощ, при условие че в полза на интервенционната агенция бъде учредено обезпечение за 110 % от посочения размер.

2. Това обезпечение се учредява под формата на гаранция от страна на институция, отговаряща на критериите, определени от държавата-членка, под чиято юрисдикция се намира интервенционната агенция.

3. Авансът се изплаща не по-късно от деветдесет дни след представянето на доказателството за учредяване на обезпечението и във всички случаи след датата, на която е одобрен договорът или декларацията.

4. Без да се засяга действието на член 13, обезпечението по параграф 1 се освобождава само, ако най-късно до 29 февруари 1984 г. се представи доказателство:

— че цялото количество вино, предвидено в договора, е дестилирано, и

— ако е бил изплатен аванс на дестилатора — че той е изплатил на производителя минималната изкупна цена, предвидена в член 5, параграф 1, първа алинея.

Ако доказателствата, посочени в първа алинея обаче са представени след датата, определена в посочената алинея, но преди 1 юни 1984 г., сумата, която следва да бъде освободена, е равна на 80 % от обезпечението, като разликата не се възстановява.

Ако тези доказателства не се представят преди 1 юни 1984 г., обезпечението изцяло не се възстановява.“ [неофициален превод]

13. Съгласно член 2, параграф 1 от Регламент № 352/78¹⁰ всяко обезпечение, което не е възстановено, се използва изцяло от разплащателните служби или агенции на държавите-членки за намаляване на разходите на Европейския фонд за ориентирание и гарантиране на земеделието (ФЕОГА).

Обстоятелства в основата на спора

14. Обстоятелствата, изложени в решението на Първоинстанционния съд, са следните:

15. Ищците са лозаро-винарски кооперации, произвеждащи вино в Сардиния

10 — Регламент (ЕИО) № 352/78 на Съвета от 20 февруари 1978 година относно предоставянето на обезпечения, депозити и гаранции, дадени в рамките на Общата селскостопанска политика и впоследствие възстановени (ОВ L 50, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 3, том 2, стр. 301).

(Италия). В рамките на превантивната дестилация за лозарската 1982/1983 година те сключват договори за доставка на вино с одобрената дестилерия DAI. Договорите са одобрени от AIMA по реда на член 1 от Регламент № 2499/82.

16. От представените от ищците фактури, в които се посочва изрично размерът на „премията на AIMA“ („premio AIMA“ или „premio comunitario, a carico della AIMA“), включена в минималната изкупна цена, определена с Регламент № 2499/82, и която следва да бъде изплатена от DAI за виното, доставено за превантивна дестилация за лозарската 1982/1983 година, е видно, че размерът на предоставената от Общността помощ възлиза на обща стойност от 866 860 142 ITL (447 696 EUR)¹¹ при минимална изкупна цена от 1 275 523 803 ITL (658 753 EUR) с включено ДДС за виното, доставено от всички ищци. Следователно предоставената от Общността помощ представлява 68 % от общата минимална изкупна цена¹².

17. Съгласно данните, предоставени от ищците и неоспорени от Комисията, виното е доставено между януари и март

11 — Очевидно е, че обстоятелствата, които са предмет на настоящата жалба, са възникнали много преди въвеждането на еврото. Като се има предвид, че читателят вероятно вече е по-привикнал към еврото като валутна единица отколкото към италианската лира, посочвам равностойността на тези суми в евро, за да изтъкна размера на сумите, за които става въпрос.

12 — Напълно основателно Първоинстанционният съд разделя схемата за изплащане на две части, а именно на изплащане на минималната изкупна цена от дестилатора на производителя и на изплащане от интервенционната агенция на самата „предоставена от Общността помощ“ на дестилатора. Същевременно обаче по-нататък в решението Първоинстанционният съд използва често понятието „предоставена от Общността помощ“ или „помощ“, за да обозначи общо тези два вида плащания или по-конкретно изплащането на минималната изкупна цена. Запазвам този начин на употреба, тъй като неговото значение става ясно в зависимост от контекста.

1983 г. Дестилацията е извършена в срока, предвиден в член 4 от Регламент № 2499/82. Срокът, определен на DAI от член 9, параграф 1 от този регламент за плащанията на производителите, е изтекъл през юни 1983 г.

18. На 22 юни 1983 г. на основание член 11 от Регламент № 2499/82 DAI отправя искане до АИМА за авансово изплащане на предоставената от Общността помощ за виното, доставено по-конкретно от ищците и дестилирано. За тази цел DAI учредява предвиденото обезпечение, равно на 110 % от размера на помощта, чрез полица, издадена от Assicuratrice Edile SpA (наричано по-нататък „Assedile“) в полза на АИМА. Обезпечението възлиза на 1 169 040 262 ITL (603 759 EUR).

19. На 10 август 1983 г. АИМА изплаща като аванс от предоставената от Общността помощ сума в размер от 1 062 763 876 ITL (548 872 EUR) в полза на DAI съгласно член 11 от Регламент № 2499/82.

20. Поради финансови затруднения DAI задържа плащането според случая — изцяло или частично, на сумите, дължими на производителите, между които са и ищците, които са доставили предназначенията за дестилация вино.

21. На 17 октомври 1983 г. DAI иска допускане на производството за контрол върху управлението, предвидено в италианското законодателство относно

несъстоятелността. Сезираната в резултат на това юрисдикция, а именно Tribunale di Oristano, уважава това искане. DAI спира изцяло плащанията си включително тези, които все още са били дължими на производителите, които са му доставили виното.

22. Макар и да е уведомена за образуването на това производство, АИМА иска от DAI да възстанови предоставената от Общността помощ, като се приспаднат сумите, редовно изплатени на горепосочените производители, по съображението, че DAI не е предоставило в срока, предвиден в член 9, параграф 2 от Регламент № 2499/82, доказателството за плащането в полза на останалите производители на минималната изкупна цена за виното в предвидения в член 9, параграф 1 от този регламент срок от 90 дни от постъпването в дестилерията. DAI не възстановява тази помощ. Поради това АИМА иска от Assedile да и изплати сумата на обезпечението.

23. На 26 юли 1984 г. по искане на DAI Pretore di Terralba постановява определение в обезпечително производство, с което налага забрана на Assedile за изплащане на обезпечението на АИМА. Той определя 60-дневен срок на DAI да предяви иск по същество.

24. През септември 1984 г. DAI предявява такъв иск пред Tribunale civile di Roma. То иска по-конкретно този съд да установи, че производителите са крайните адресати на учреденото при Assedile обезпечение в рамките на сумите, които остават да им бъдат изплатени, и при условията на евентуалност, че в най-добрия случай АИМА би

могла да упражни правата си върху оставащата сума от цената, която DAI все още не е изплатило на производителите. То изтъква, че в конкретния случай е изплатило на производителите приблизително половината от размера на аванса, който му е бил изплатен от AIMA, без обаче да твърди пред съда — както последният посочва в решението си от 27 януари 1989 г. — че е извършило тези плащания в срока, предвиден от Регламент № 2499/82 (вж. точка 29 по-долу). То предлага да бъде сезиран Съдът с преюдициални въпроси за тълкуване на приложимите регламенти на Общността. Не можело да му се търси отговорност за неизпълнение поради невъзможността, в която то се е оказало да извърши плащанията в пълен размер. То поддържа, че предназначението на това обезпечение е да гарантира изплащането на минималната изкупна цена на производителите пропорционално на доставената продукция в случай на неизпълнение на задълженията от страна на дестилатора. То изтъква, че съгласно действащите разпоредби на Общността, след като помощта е изплатена на AIMA, тя следва да бъде възстановена на компетентния орган на Общността. То твърди, че по този начин се засягали възможностите на производителите, титуляри на субективното право на изплащане на помощ, поради действия на трето лице (т.е. на лице, различно от DAI).

25. Assedile и AIMA са конституирани като ответници. Заинтересованите производители — а именно ищците, една друга лозаро-винарска кооперация и един консорциум от лозаро-винарски кооперации — встъпват в това производство.

26. Съгласно решението на Tribunale civile di Roma от 27 януари 1989 г. според AIMA от 12-те договора за изкупуване на вино, сключени от DAI и одобрени по

реда на разпоредбите на член 1 от Регламент № 2499/82, DAI представя доказателства съгласно предвиденото в общностната правна уредба за изплащането на минималната изкупна цена само на трима от производителите в общ размер от 111 602 075 ITL (57 638 EUR). AIMA твърди, че с изключение на тези трима производители DAI не е изплатило минималната изкупна цена на производителите, че при всяко положение то не е доказало, че плащането е извършено в срока, предвиден в член 9, параграф 1 от Регламент № 2499/82, и накрая, че то не е представило това доказателство в срока, определен от член 9, параграф 2 от посочения регламент. AIMA подчертава, че при тези условия „обезпечението съгласно член 11 от посочения по-горе регламент изцяло не се възстановява и че като следствие от това производителите, на които не е платено, могат да търсят правата си само от дестилерията“. Поради това тя прави насрещно искане за осъждане на Assedile да и заплати обезпечението в размер на 1 047 084 185 ITL (540 774 EUR) заедно с лихвите.

27. Встъпилите страни в производството пред Tribunale civile di Roma¹³ подкрепят тезата на DAI (вж. точка 25 по-горе). Те поддържат, че пропорционално на доставеното вино имат право върху сумите, предмет на учреденото при Assedile обезпечение. Поради това те искат от Tribunale civile di Roma да се произнесе в смисъл, че Assedile е длъжно да им изплати размера на вземанията им срещу DAI, по които не са получили плащане, заедно с паричното преизчисление и с лихвите и при условията на евентуалност, че AIMA е длъжно

13 — А именно ищците по делото — една лозаро-винарска кооперация и един консорциум от лозаро-винарски кооперации.

да им изплати тези суми. По-конкретно ищците посочват, че размерът на вземанията, по които не са получили плащания, произтичащ от договорите, одобрени по реда на разпоредбите на Регламент № 2499/82, възлиза на 106 571 589 ITL (55 040 EUR) за Cantina sociale di Dolianova, на 79 483 181 ITL (41 050 EUR) за Cantina Trexenta, на 506 921 061 ITL (261 803 EUR) за Cantina sociale Marmilla, на 192 954 189 ITL (99 653 EUR) за Cantina sociale Santa Maria La Palma и на 54 812 419 ITL (28 308 EUR) за Cantina sociale del Vermentino. Така общата сума, за която става въпрос, възлиза на 940 742 439 ITL (485 854 EUR).

дестилаторите, докато производителите на вино и на грозде са нейните крайни адресати.

Видно от предходното, разглежданият регламент е лесен за тълкуване и затова не е необходимо да се отправя преюдициално запитване до Съда.

[...]

28. Междувременно с решение от 27 февруари 1986 г. Tribunale d'Oristano обявява DAI в несъстоятелност.

Що се отнася до отношенията между Assedile и AIMA [обезпечителната полица, издадена от Assedile], предвижда в член 2 от Общите условия за застраховане, че Assedile гарантира на AIMA, до размера на застрахованата сума (или 1 169 040 262 ITL (603 759 EUR), възстановяване на сумите, които евентуално биха и били дължими от страната по договора [DAI] като пълно или частично възстановяване на изплатения от AIMA аванс, в случай че се установи, че не съществува право на изключителна помощ за дестилацията за цялото или за част от количествата, посочени в молбата за авансово изплащане, или в договора за дестилация.

29. В решението си от 27 януари 1989 г. Tribunale civile di Roma установява:

„В заключение, Регламент [...] № 2499/82 предоставя правото на помощи при условие, че строго определените срокове и условия са спазени. Неспазването на тези срокове и условия води до частично или пълно възстановяване на авансово изплатената помощ.

От своя страна член 3 от Общите условия предвижда, че AIMA трябва да изпрати на DAI искането за възстановяване на недължимо получената от него сума, като то е длъжно да изплати исканата сума в петнадесетдневен срок. Ако след този срок искането не бъде удовлетворено, AIMA може да поиска изплащането на

Адресатите на помощта — съгласно процедурата, възприета от Италианската република [процедурата, предвидена в член 9 от Регламент № 2499/82] — са

посочената сума от дружеството [Assedile], което е длъжно да извърши това плащане в петнадесетдневен срок от получаване на искането, без да може да прави каквото и да е възражение срещу това.

Съгласно член 4, дружеството [Assedile] се суброгира в рамките на изплатената сума във всички права, основания и действия на АИМА срещу страната по договора и нейните правопримемници.

Посочените по-горе договорни клаузи изглеждат ясни и лесни за тълкуване: прието е в частност, че гаранцията е дадена в полза на АИМА, а не в полза на други лица като производителите, и че следователно последните не могат да предявят никакво право срещу Assedile върху гарантираната сума.

Също така от редакцията на член 3, който изисква дружеството [Assedile] да извърши плащането в петнадесетдневен срок от получаването на искането за плащане от бенефициера, на когото не е платено, е очевидна невъзможността за гаранта да повдигне каквито и да било възражения срещу бенефициера.

Дори да се приеме становището, съгласно което като предварително условие за всяко възстановяване следва да се установи, че правото на помощ за дестилацията не съществува (изцяло или частично), извън всякакво съмнение е, че това право е погасено от неспазването от страна на ищеца DAI на предвидените в регламента на Общността срокове и условия.

I - 5350

Всъщност е доказано, че дестилерията — ищец, не е изпълнила задълженията си по три пункта: 1) не е платила минималната цена (видно от това, че в преписката не се съдържа доказателство за извършено плащане) на производителите, освен 110 795 870 ITL (57 221 EUR); 2) не е платила помощите на производителите в 90-дневен срок след постъпването на виното в дестилерията (срок, който е изтекъл през юни 1983 г.), и във всички случаи 3) не е представила преди 1 юни 1984 г. доказателство, че е извършила плащанията. Санкцията за неизпълнението на такива задължения се състои в това, че обезпечението изцяло не се възстановява.

Освен това, съдът не може да сподели изтъкнатите от дестилерията причини за неизвършване на плащанията (невъзможността да се извършат плащанията поради наложения контрол върху управлението му и спазването на принципа на равенството на кредиторите), тъй като изтичането на сроковете за извършване на посочените плащания (юни 1983 г.) и за възстановяване на помощта (юли 1983 г.) предхожда датата, на която е взето решението да се поиска допускане на производство за контрол върху управлението му (октомври 1983 г.).

[...]

Следователно, по силата на посочените по-горе разпоредби на Общността, на АИМА следва да се възстанови сумата в размер от 110 % от авансово изплатената сума, като се приспадне помощта, чието реално плащане е доказано, или 1 047 084 185 ITL (540 774 EUR) (общата

стойност на договорите, за чието плащане не е представено доказателство, увеличена с 10% — или 1 046 277 980 ITL (540 357 EUR) — към които се добавя разликата между помощта, доказателството за чието плащане е представено, и авансово изплатената помощ — или 806 205 ITL (416 EUR).

Следва да се отбележи, че DAI никога не оспорва тези суми: макар и да заявява, че е изплатило на производителите приблизително половината от получените помощи, то никога не изтъква, нито а fortiori доказва, че е изплатило тези помощи в предвидените от Регламент № 2499/82 срокове.

[...]

Уместно е да се уточни, че дестилерията — ищец, няма основание да се оплаква от обстоятелството, че кооперативните изби, доставили своята продукция, срещали трудности за реализиране на своите вземания, след като тя се е поставила в положение на невъзможност за плащане на тези задължения чрез собствените си действия, като е прибягнала към производството по обявяване в несъстоятелност веднага след получаване на помощите, предоставени от Общността, които е следвало да бъдат изплатени на производителите.

Кооперативните изби ще могат — както и гарантът, ако реши да се суброгира в правата им — да удовлетворят своите вземания в рамките на производството по несъстоятелност, заедно с всички други кредитори и при спазване на принципа на равенството на кредиторите.“

30. На 27 септември 1989 г. четирима от ищците (с изключение на Cantina sociale del Vermentino) подават въззивна жалба срещу това решение пред Corte d'appello di Roma. С решение от 19 ноември 1991 г. Corte d'appello обявява искането за недопустимо с мотива, че ищците не са съобщили редовно жалбата на синдика на DAI, а на самото DAI (спрямо което към този момент се прилага контрол върху управлението) и че след това не са подновили редовно съобщаването в определения им срок от магистрата, на когото е било възложено проучването на делото.

31. Междуременно, на 16 януари 1990 г., Assedile изплаща дължимите като обезпечение суми на AIMA.

32. Посочените по-горе четирима ищци подават касационна жалба пред Corte de Cassazione (касационен съд). Те изтъкват по-конкретно, че са подали въззивната жалба срещу посоченото по-горе решение на Tribunale civile di Roma с цел да се установи неправилността на това решение не по отношение на DAI, а единствено по отношение на AIMA и на Assedile. Те изтъкват, че процесуалната грешка не е трябвало да доведе до неуважаване на тяхната въззивна жалба¹⁴. С решение от 28 ноември 1994 г. Corte di Cassazione отхвърля касационната им жалба срещу решението на Corte d'appello.

14 — От преписката може да се направи изводът, че този пункт е съставлявал основния довод пред Corte suprema di cassazione.

33. Петимата ищци вписват редовно вземанията си към пасива на DAI в рамките на провежданото по отношение на него производство по несъстоятелност.

34. С писмо от 22 януари 1996 г. четиримата ищци правят искане до AIMA да им изплати вземанията, които имат срещу DAI. Те поддържат, че с полученото от нея обезпечение AIMA се е обогатила неоснователно. AIMA отхвърля това искане, като отбелязва, че тя има право върху обезпечението и че производителите изобщо не могат да предявят срещу нея пряк иск за удовлетворяване на вземанията си срещу DAI. На 16 февруари 1996 г. ищците предявяват пред Tribunale civile di Cagliari (Италия) иск за неоснователно обогатяване срещу AIMA.

35. На 13 ноември 1996 г. ищците подават жалба до Комисията. Те излагат твърдението си, че AIMA е нарушила общностното законодателство, по-специално Регламент № 2499/82, и отправят искане до Комисията да прикани AIMA и Италианската република да им възстановят сумите, които не са получили като помощ, предоставена от Общността, за лозарската 1982/1983 година.

36. С писмо от 25 юни 1997 г. Комисията съобщава на ищците, че на 16 януари 1990 г. Assedile е изплатило на AIMA размера на обезпечението заедно с лихвите. Тя допълва, че съгласно член 2, параграф 1 от Регламент 352/78 съответната интервенционна агенция приспада от

разходите на ФЕОГА всяко обезпечение, което не е възстановено (с други думи, то трябва да бъде осчетоводено в полза на ФЕОГА). Тя уточнява, че нейните служби ще направят необходимото разследване, по-конкретно в AIMA, за да определят действителния адресат на сумата на полученото от AIMA обезпечение.

37. С писмо от 8 декември 1997 г. Комисията уведомява ищците за резултатите от своето разследване в AIMA. AIMA и е съобщила, че на 21 февруари 1991 г. е инкасирала платежния документ в размер на 1 047 084 185 ITL (540 774 EUR), издаден за сметка на Assedile на 16 януари 1990 г., и че е осчетоводила тази сума — „съответстваща вероятно на размера на обезпечението“ — в полза на ФЕОГА през финансовата 1991 година.

38. С писмо от 23 януари 1998 г., постъпило в Комисията на 5 февруари 1998 г., ищците отправят искане до тази институция да им изплати сумата, съответстваща на размера на вземанията им срещу DAI, по съображението, че полученото от AIMA обезпечение е възстановено на ФЕОГА. Те изтъкват, че от целта на Регламент № 2499/82, насочена към подпомагане на винопроизводителите, е видно, че последните следва да бъдат разглеждани като действителните и единствени адресати на предвидената в този регламент помощ. Възможността, предоставена на държавите-членки, да направят избор между процедурите за изплащане на помощта от интервенционна агенция, предвидени съответно в членове 9 и 10 от този регламент, не подкопавала тази цел. По-конкретно, в процедурата по член 9 от горепосочения регламент учреденото от дестилатора обезпечение имало за цел да гарантира редовността на операцията

по превантивната дестилация като цяло, по-конкретно що се отнася до действителното изплащане на помощта на производителите. Всяко друго тълкуване представлявало нарушение на принципа на равното третиране, записан в член 12 ЕО. Този анализ се потвърждавал от последователните регламенти на Комисията за установяване на правилата на превантивната дестилация за следващите лозарски години.

39. С писмо от 31 юли 1998 г., подписано от генералния директор на генерална дирекция „Земеделие“ на Комисията и получено от ищците на 14 август 1998 г. (наричано по-нататък „спорното писмо“), Комисията отхвърля това искане. Тя изтъква, че в процедурата по изплащане на помощта на дестилатора, приложима в конкретния случай, от помощта се ползва на първо място дестилаторът, за да му се даде възможност да компенсира високата изкупна цена на виното. Обезпечението било учредено в полза на АИМА и производителите не могли да претендират за каквото и да било право върху неговия размер. Изборът, оставен на съответната държава-членка, между тази процедура (предвидена в член 9 от Регламент № 2499/82) и процедурата на преки плащания на помощта на производителя (предвидена в член 10 от този регламент) не можел да доведе до еднакво тълкуване на тези две разпоредби в смисъл, че и в двата случая бенефициери на помощта са производителите. Нещо повече Комисията твърди, че тази разлика между процедурите не е в противоречие с принципа за равно третиране. Тя произтичала от различните фактически обстоятелства (различни административни режими и различен брой производители в зависимост от държавата-членка, което можело да оправдае в някои държави централизираното плащане на помощта на дестилаторите).

40. Комисията подчертава, че в решението си от 27 януари 1989 г., което е придобило сила на пресъдено нещо, Tribunale civile di Roma е отказал да признае правото на вземане на ищците върху обезпечението. От това тя прави извода, че след като ищците не разполагат с никакво право върху размера на инкасираното от АИМА обезпечение, такова право не може да възникне и след възстановяването на тази сума на Комисията. При условията на евентуалност Комисията отбелязва, че одобряването от страна на АИМА на сключените между ищците и ДАИ договори не изменя частния характер на тези договори. Поради това твърдените задължения на Комисията към ищците били с извъндоговорен характер. Следователно всеки иск срещу Общността вече бил погасен по давност съгласно член 46 от Статута на Съда, тъй като размерът на обезпечението е изплатен на АИМА на 16 януари 1990 г. и възстановен на ФЕОГА през финансовата 1991 година.

41. Нещо повече съгласно писмените отговори на ищците на въпросите, поставени от Първоинстанционния съд, производството за неоснователно обогатяване, образувано пред Tribunale civile di Cagliari, е спряно с цел да се постигне споразумение между страните за компенсиране на съдебните разноски в резултат на разследването на Комисията, посочено в точка 37 по-горе. Разследването показало, че АИМА — противно на това, което тя твърдяла преди началото на посоченото по-горе производство и в хода на това производство — е възстановила на ФЕОГА размера на обезпечението. Според ищците поради този факт производството вече не представлявало интерес доколкото ставало ясно, че поради това АИМА не е могла да се обогати неоснователно.

42. И накрая, в писмен отговор на въпрос на Първоинстанционния съд ищците посочват, че производството по несъстоятелност е приключило през 2000 г. Те са участвали в разпределението в качеството им на привилегирани кредитори поради своя статус на земеделска кооперация, по реда на член 2751a, алинея 5a и на член 2776 от италианския граждански кодекс. В това разпределение те получават плащане на 39 % от размера на вземанията си срещу DAI. След това разпределение размерът на неудовлетворените им вземания възлиза на 72 797 022 ITL (37 597 EUR) за Cantina sociale di Dolianova, на 54 412 685 ITL (28 102 EUR) за Cantina Trexenta, на 350 554 208 ITL (181 046 EUR) за Cantina sociale Marmilla, на 133 888 664 ITL (69 148 EUR) за Cantina sociale Santa Maria La Palma и на 37 212 737 ITL (19 219 EUR) за Cantina sociale del Vermentino. По този начин общият размер на неудовлетворените вземания следователно възлиза на 648 865 316 ITL (335 094 EUR).

Решението на Първоинстанционния съд

43. На 12 октомври 1998 г. ищците подават до Първоинстанционния съд жалба срещу Комисията, с която искат: i) да се отмени спорното писмо на основание на член 230 ЕО; ii) да се установи, че неправомерното бездействие, изразяващо се в обстоятелството, че Комисията не е приела решение относно отпускането в тяхна полза на предоставената от Общността помощ, е в противоречие с член 232 ЕО, и iii) да се осъди Комисията за неоснователно обогатяване и/или съгласно член 235 ЕО¹⁵ да заплати на ищците обезщетение в размер, равен на размера на вземанията им срещу DAI, по които те не са получили плащания от него.

44. Първоинстанционният съд отхвърля като недопустими първите две искания¹⁶.

45. По отношение на третото искане Комисията посочва три основания за недопустимост.

46. На първо място, тя изтъква, че в управлението на мерките за подпомагане, предвидени в рамките на общата земеделска политика, не се осъществявали никакви преки контакти между Общността и икономическите оператори. Поради това в конкретния случай не било налице и поведение, в което Комисията е можело да бъде упреknата, така че условията за сезиране на Съда на основание член 288, втора алинея ЕО, не били изпълнени¹⁷.

47. Първоинстанционният съд приема, че поведението, в което е упреknана Комисията, се състои по същество в обстоятелството, че при предвидения в член 9 режим на плащане на помощта — който

15 — Член 235 ЕО предоставя компетентност на общностния съд да разглежда спорове относно обезщетения за вредите, посочени в член 288, втора алинея. Последната разпоредба предвижда, че в областта на извъндоговорната отговорност „Общността, в съответствие с основните принципи на правото, които са общи за държавите-членки, е длъжна да поправи вредите, причинени от нейни институции или служители при изпълнението на техните задължения“.

16 — Точки 58—84 от решението на Първоинстанционния съд.

17 — Точка 85.

в това отношение се отличава от предвидения в член 10 режим — Регламент 2499/82 не гарантира, по-конкретно в случай на несъстоятелност на дестилатора, плащанията на производителите, заинтересовани от помощта, включена в минималната изкупна цена за виното, доставено на този дестилатор и дестилирано съгласно разпоредбите на посочения регламент. Комисията е автор на Регламент № 2499/82. Поради това тя може да носи отговорност за твърдяната незаконосъобразност¹⁸. Комисията не оспорва този извод в производството по настоящата жалба.

48. На второ място, Комисията изтъква, че ищите са разполагали с възможност за упражняване на ефективна съдебна защита пред националния съд. По-конкретно те могли да предявят иск за изпълнение на парично задължение срещу интервенционната агенция пред националния съд съгласно решението Unifrex/Комисия и Съвет¹⁹. В рамките на своя иск за неоснователно обогатяване по делото, заведено срещу АИМА (висаящ пред Tribunale civile di Cagliari), ищите са могли да предложат на националния съд да отправи преюдициален въпрос на основание член 234 ЕО, за да се даде възможност на Съда да се произнесе по валидността на разглежданите разпоредби от Регламента²⁰.

49. Първоинстанционният съд се позовава на установената съдебна практика, съгласно която искът за обезщетение, предявен на основание член 235 ЕО, трябва да се преценява от гледна точка

на цялата система за съдебна защита на частноправните субекти, създадена с Договора за ЕО. Когато частноправен субект прецени, че е претърпял вреда от законосъобразно прилагане на правна норма на Общността, която според него е незаконосъобразна и по този начин твърденият пораждащ вредата факт се вменява изключително в отговорност на Общността, в някои случаи допустимостта на такъв иск за обезщетение може да се окаже подчинена на условието за изчерпване на вътрешноправните способности за защита. Освен това тези национални способности за защита трябва да могат да гарантират по ефективен начин закрилата на правата на съответните субекти и да могат да доведат до обезщетяване на твърдяната вреда. По-конкретно, допустимостта на иск за обезщетение, предявен на основание член 235 ЕО, не би могла да бъде подчинена на условието за изчерпване на вътрешноправните способности за защита, когато, дори да се предположи, че атакуваната норма на Общността е обявена за невалидна с решение, постановено от Съда в отговор на преюдициално запитване, националните юрисдикции не могат да дадат ход на иск за изпълнение на парични задължения — или на всеки друг подходящ иск — без предварителната намеса на общностния законодател поради отсъствието на разпоредба на Общността, която да разрешава на компетентните национални органи да изплащат исканите суми. При тези обстоятелства упражняването пред националните съдилища на правата от субектите, които считат, че са претърпели вреда, би било изключително затруднено. Следователно би било в противоречие не само с доброто правораздаване и с изискването за процесуална икономия, но също така и с условието, свързано с липсата на ефективен вътрешноправен способ за защита, заинтересованите субекти да бъдат задължени да изчерпят вътрешноправните способности и да изчакат произнасянето на

18 — Точки 109 и 110.

19 — Решение по дело от 12 април 1984 г. (281/82, Recueil, стр. 1969, точка 11).

20 — Точки 87 и 88. Следва да се напомни, че в предходното национално производство Tribunale civile di Roma отказва да отправи преюдициално запитване: вж. точка 29 по-горе.

решение по тяхното искане, след като при необходимост съответните институции на Общността изменят или допълнят приложимите общностни разпоредби в изпълнение на решение, постановено от Съда в отговор на преюдициално запитване, с което евентуално се установява невалидността на тези разпоредби²¹.

50. По настоящото дело, противно на твърденията на Комисията, ищците не са разполагали с възможност за ефективна съдебна защита пред националния съд. Без да се засяга преценката на евентуалната основателност на претенциите на ищците, в правния контекст на настоящия спор една национална юрисдикция при всички положения би била оправомощена да осъди АИМА да изплати на ищците размера на сумата на помощите, предоставени от Общността, само след евентуална поправка с обратно действие на Регламент № 2499/82. Както вече се е произнесъл Първоинстанционният съд²², това би изисквало приемането на регламент от Комисията. Всъщност дори в хипотезата, при която Съдът би установил в решение, постановено в отговор на преюдициален въпрос, невалидността на определени разпоредби от Регламент № 2499/82, единствено намесата на общностния законодател (както Комисията признава в писмената си защита) би позволила да се приеме правно основание, което да разрешава такова плащане²³.

51. Така Първоинстанционният съд стига до извода, че правното основание, изведено от съществуването на ефективни вътрешноправни способности за защита, трябва да се отхвърли²⁴. Комисията не

оспорва и този извод в производството по настоящата жалба.

52. На трето място, Комисията изтъква, че исканията за обезщетение при всички положения са погасени по давност по силата на член 46 от Статута на Съда, който е приложен към производството пред Първоинстанционния съд, съгласно член 53 от същия статут. Член 46 предвижда, че исковете по дела в областта на извъндоговорната отговорност се погасяват след изтичането на петгодишния срок от датата на възникването на събитията, което ги обуславя. Този давностен срок е започнал да тече от момента, в който ищците са узнали за обстоятелството, което е в основата на вредата. По настоящото дело, независимо дали това обстоятелство се състои в неправилното прилагане на общностната правна уредба или в нейната незаконосъобразност, ищците са узнали за това най-късно към момента на това прилагане (а именно юни 1983 г.). Нито решението на Tribunale civile di Roma от 27 януари 1989 г., нито последващите решения на Corte d'appello di Roma или на Corte suprema di cassazione не са могли да прекъснат този давностен срок.

53. Първоинстанционният съд отхвърля този довод. Той приема, че Комисията е задължена да поправи вредата, претърпяна от ищците вследствие на обявяването на ДAI в несъстоятелност, поради липсата на механизъм, който да гарантира при режима, въведен с член 9 от Регламент № 2499/82, че предвидената в този регламент помощ, предоставена от Общността, ще бъде изплатена на съответните производители.

54. По-конкретно, Първоинстанционният съд се произнася, че този давностен срок е започнал да тече от момента, в който ищците са претърпели сигурна

21 — Точки 115—117.

22 — Вж. точка 77 от решението.

23 — Точка 118.

24 — Точка 120.

вреда в резултат на пълното или частичното неизплащане на предоставената от Общността помощ. Минималната изкупна цена е трябвало да им бъде заплатена от DAI не по-късно от края на юни 1983 г. съгласно член 9, параграф 1 от Регламент № 2499/82. При конкретните обстоятелства на този спор обаче вредата, претърпяна от ищците в края на юни 1983 г., в резултат на неизплащането не може да се смята от този момент нататък за сигурна, тоест за непосредствена и предвидима²⁵.

55. Първоинстанционният съд по-нататък разглежда фактите, които приема за очевидни²⁶. При преценката дали вредата е „сигурна“, той преценява, че е следвало да бъдат взети предвид националните производства между DAI и АИМА (по които встъпват ищците) относно изхода на спора по обезпечението. Той заключава, че в изключителните обстоятелства по конкретното дело е извънредно трудно за един предпазлив и съобразителен икономически оператор да си даде сметка, че не би могъл да получи плащане на помощите, разглеждани пред националния съд, и че националните способности за защита следователно са били неефективни.

56. Размяната на писма между ищците и АИМА, от една страна, и Комисията, от друга страна, както и започналите производства пред италианските съдилища показват, че първоначално ищците определено са приели отказа на АИМА да им изплати разглежданата помощ като неправилно прилагане на Регламент № 2499/82. Разумно е да се приеме, че е могло заинтересованите лица да не са разбирали, че в основата на претърпяната от тях вреда е празнота в Регламент № 2499/82, така че те не биха могли да постигнат поправяне

на вредата пред националния съд поради липсата на правно основание, което да разрешава изплащането на помощта на производителите. Нещо повече ищците са могли да имат оправдани очаквания, че АИМА ще бъде осъдена от националния съд да им изплати сумата на предоставената от Общността помощ, включена в минималната изкупна цена, която не им е била изплатена от DAI²⁷.

57. Липсата на процедура, която да гарантира при режима, въведен с член 9 от Регламент № 2499/82, изплащането на предоставената от Общността помощ на заинтересованите производители, по-конкретно в случай на несъстоятелност на дестилатора, е несъвместима според Първоинстанционния съд с една от основните цели на превантивната дестилация. Прилагането на превантивна дестилация си поставяло за цел всъщност не само предотвратяването на продажбата на некачествено вино, но също така, видно от шестото съображение от Регламент № 2144/82, подобряване на приходите на производителите, като им осигури при определени условия „минимална гарантирана цена“ за трапезното вино. Освен това съгласно единадесетото съображение от Регламент № 2499/82 следвало да се предвиди, че минималната цена, гарантирана на производителите, им се изплаща по принцип в срокове, които им дават възможност да извлекат от това печалба, сравнима с печалбата, която биха получили при търговска продажба. При тези обстоятелства се оказвало от основно значение съгласно това съображение авансовото изплащане на дължимата им помощ да бъде изплатена възможно най-рано, като същевременно чрез подходящ режим на обезпечение се гарантира доброто протичане на операциите²⁸.

25 — Точки 131—133.

26 — Точки 134 и 135; вж. точки 18 и 24 по-горе.

27 — Точки 136—139.

28 — Точка 142.

58. Първоинстанционният съд се произнася, че в този контекст един непредпазлив и съобразителен производител е могъл в разумна степен да разчита, че ще получи изплащане на разглежданата помощ. По-конкретно, доколкото е учредено обезпечение от дестилатора по реда на член 11 от Регламент № 2499/82 с цел да се гарантира доброто протичане на операцията, рискът от несъстоятелност на дестилатора оправдано е могъл да изглежда покрит, що се отнася до размера на предварително изплатената като аванс помощ на дестилатора, след като производителите са изпълнили всички свои задължения и виното е било дестилирано в съответствие с разпоредбите на този регламент. Изключителният характер на положението, създадено от посочената по-горе празнота в Регламент 2499/82, в областта на превантивната дестилация на трапезното вино, се потвърждавал всъщност от обстоятелството, че режимът, предвиден в член 9 от този регламент, бил крайно необичаен²⁹.

59. По всички тези съображения с оглед на сложната система, въведена с Регламент 2499/82 и посочените по-горе изключителни обстоятелства, ищците биха могли да си дадат сметка, че биха получили изплащането на разглежданите помощи посредством обезпечението едва след приключване на производствата, свързани с обезпечението, образувани пред италианските юрисдикции. В конкретния случай, макар и обезпечението да е било инкасирано от АИМА още през февруари 1991 г. в изпълнение на решението на Tribunale civile di Roma и осчетоводено същата година в полза на ФЕОГА, бенефициерът на това обезпечение по силата на разпоредбите на Регламент № 2499/82 е определен окончателно от италианския съд едва след

постановяване на решението на Corte suprema di cassazione от 28 ноември 1994 г. От това следва, че вредата, претърпяна от ищците, не е могла да бъде сигурна преди тази дата.

60. В резултат на това Първоинстанционният съд приема, че при тези условия петгодишният давностен срок, предвиден в член 46 от Статута на Съда не е могъл да започне да тече преди тази последна дата. Искът за обезщетение (с който се цели поправянето на вредата до размера, равен на размера на дължимите вземания на ищците от DAI), предявен през 1998 г., не би могъл да бъде считан за просрочен³⁰.

По жалбата

61. Комисията подава жалба срещу решението на Първоинстанционния съд. Жалбата се ограничава до частта от решението, която се отнася до тълкуването на член 46 от Статута на Съда (точки 129—150, на които е направено резюме в точки 54—58 по-горе).

62. Комисията поддържа, че решението на Първоинстанционния съд, съгласно което срокът е започнал да тече от момента, в който ищците са били в състояние да си дадат сметка, че не биха могли да получат размера на помощта посредством

29 — Вж. правната рамка, разяснена в точка 144 от решението на Първоинстанционния съд.

30 — Точки 143—147.

обезпечението, учредено от DAI в полза на АИМА, се основава на очевидна грешка при прилагане на правото. Единственото и правно основание в жалбата е твърдението, че по този начин Първоинстанционният съд е нарушил член 46 от Статута на Съда.

63. Комисията изразява съгласие с постулата на Първоинстанционния съд, а именно, че давностният срок за иск срещу Общността в областта на извъндоговорната отговорност не може да започне да тече, преди да са изпълнени всички условия за възникване на задължението за поправянето на вреди, и по-специално преди подлежащата на поправяне вреда да се конкретизира³¹. В случаи като настоящия, при които отговорността на Общността произтича от нормативен акт, давностният срок не може да започне да тече, преди да са настъпили всички вредоносни последици от този акт и следователно преди момента, в който ищците са претърпели сигурна вреда³². От това следва, че давностният срок за предявяване на иск за установяване на извъндоговорна отговорност въз основа на нормативен акт започва да тече от обективно определен момент, в който прилагането на този акт реално е причинило вреда на имуществото на ищеца.

64. Комисията счита, че след като обобщава правилно посочената по-горе съдебна практика, Първоинстанционният съд възприема диаметрално противоположна на тази практика гледна точка. Въз основа на тази съдебна практика

Първоинстанционният съд е следвало да приеме, че срокът е започнал да тече, когато прилагането на режима на непреките плащания на помощта за дестилацията, предвиден в член 9 от Регламент № 2499/82, действително е причинил вреда на ищците, като не е гарантирал прякото плащане на производителя в случай на несъстоятелност на дестилатора. На практика това съответства на датата, на която ищците не са могли да получат поради несъстоятелността на DAI изплащане на помощта в срока, предвиден от Регламент № 2499/82, а именно най-късно 90 дни от датата на дестилацията.

65. Всъщност Първоинстанционният съд е приел, че вредата е настъпила години по-късно, когато ищците са си дали сметка за провала на техните опити да постигнат пред националните юрисдикции изплащане на помощта посредством обезпечението. Първоинстанционният съд счита, че с оглед на сложната система, въведена с Регламент № 2499/82, за непреки плащания на помощта, ищците са могли в разумна степен да се надяват, че ще получат плащането на разглежданите суми посредством обезпечението. Поради това вредата, възникнала от неизплащането на помощта, не е била сигурна, преди да е било постановено решението на Corte suprema di cassazione от 28 ноември 1994 г.

66. Този извод, до който изглежда Първоинстанционният съд стига a priori, като се основава единствено на фактически констатации, в действителност (според Комисията) се основава на юридически неправилното разбиране, според което условието, свързано със съществуването на сигурна вреда, се преценява субективно, а не обективно. С други думи, Първоинстанционният съд изхожда от

31 — Решение от 27 януари 1982 г. по дело Birra Wührer и др./Съвет и Комисия (256/80, 257/80, 265/80, 267/80 и 5/81), Recueil, стр. 85, точка 10).

32 — Пак там.

предположението, че вредата, възникнала в резултат от прилагането на незаконосъобразен административен акт, може да бъде сигурна само ако заинтересованото лице установи това, макар и актът вече да е произвел по негово знание вредоносни последици по отношение на него. Първоинстанционният съд не е съобразил обстоятелството че от 1983 г. Регламент № 2499/82 обективно е причинявал вреди на ищците. Вместо това той е насочил своето внимание основно към възприятието, което ищците са имали относно вредоносните последици. Всъщност Първоинстанционният съд е приел, че обстоятелството, че ищците са знаели за претърпяната вреда в резултат на прилагането на Регламент № 2499/82, е било недостатъчно. Той внася един напълно субективен елемент в този критерий, а именно, че ищците са знаели, че могат да получат поправка на вредата само чрез предявяване на иск за обезщетение срещу Комисията.

67. Според Комисията този подход не можел да бъде обоснован с необходимостта да се вземат предвид евентуални съмнения, които ищците биха могли да имат в законосъобразността на Регламент № 2499/82 или в неправилния избор, който са направили в стремежа си да получат плащане на помощта от учреденото в полза на АИМА обезпечение. От съдебната практика ясно е видно, че такива грешки в преценката от страна на заинтересованите лица нямат никакво отражение върху определянето на началния момент на срока³³.

68. Комисията твърди освен това, че възприетият в решението на Първоинстанционният съд подход не е релевантен,

дори от гледна точка на принципите, изведени от Съда в решението по дело Adams/Комисия³⁴, на което ищците се позовавали в опит да заобиколят давностния срок. Това решение не се отнасяло до определянето на началния момент на срока, а по-скоро до неговото изтичане. Всъщност в решението си по дело Adams/Комисия Съдът е взел под внимание незнанието за поразящия вредата факт, а не незаконосъобразността на този факт.

69. Комисията подчертава, както отбелязва Първоинстанционният съд³⁵, че ищците са знаели напълно ясно след сключването на договорите с DAI, че помощта ще им бъде предоставена само по условията и реда на определената с Регламент № 2499/82 процедура. Ищците не са доказали пред Първоинстанционния съд, че от самото начало са били възпрепятствани да получат възстановяване на дължимите като помощ суми, искайки например изплащането им или от АИМА, или от Комисията. Грешките в тълкуването, които са създали у тях убеждението, че биха могли да прибегнат към обезпечението в случай на несъстоятелност на дестилатора и следователно да започнат дълги и безрезултатни производства пред националните юрисдикции, не можели да съставляват обосновка в този контекст. Следователно ищците не можели да се позовават на непознаване по независещи от тях причини на поразящия вредата факт.

70. Комисията застъпва становището, че използваният от Първоинстанционният съд критерий не може да се основава на

33 — Комисията цитира Решение от 16 април 1997 г. по дело Hartmann/Съвет и Комисия (Т-20/94, Recueil, стр. II-595, точки 109 и сл.), а по отношение на предишния статут ЕОАЕ на Съда — Решение от 18 юли 2002 г. по дело Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi/Комисия (С-136/01 P, Recueil, стр. I-6565, по-конкретно точки 31 и 56).

34 — Решение от 7 ноември 1985 г. (145/83, Recueil, стр. 3539).

35 — Вж. точки 139 и 140 от решението.

непосредствена и предвидима вреда по смисъла на практиката на Съда³⁶. Това понятие дава възможност на ищците да предявят иск за обезщетение по-рано с цел да се предотврати настъпването на вредите, които биха могли да бъдат още по-значителни, тъй като не биха били количествено определени. То не би могло да оправдае отлагането на началния момент на срока въз основа на субективната преценка на непосредственост и предвидимост на вредата, която вече е настъпила.

71. Комисията изтъква, че освен това подходът на Първоинстанционния съд е несъвместим с основните изисквания на правната сигурност, на които са подчинени сроковете. Очевидно, ако началният момент на срока по смисъла на член 46 от Статута на Съда е бил в зависимост от субективното възприятие на ищеца за това дали вредата е сигурна, увредената страна би била в състояние да прецени момента, в който искът за обезщетение е окончателно погасен по давност. В случай като този по настоящото дело страната би могла просто да започне няколко съдебни производства, дори с чисто спекулативна цел, и впоследствие да претендира, че не е преценила, че вредата е била достатъчно сигурна. По този начин тя би могла да удължи изкуствено, дори с няколко години, приложимия давностен срок за иска за обезщетение.

72. И накрая, и при условията на евентуалност Комисията твърди, че макар и

да се основава на подхода, възприет от Първоинстанционния съд, преценката, която той дава на началния момент на срока, е частично неправилна, защото се основава на явно изопачаване на фактите. Както самият Първоинстанционен съд отбелязва, само четирима от петимата ищци са подали жалба срещу решението на Tribunale civile di Roma. Следователно няма каквото и да било основание да се приеме, че срокът е започнал да тече по отношение на петия ищец (Cantina sociale del Vermentino) към датата на произнасянето на решението на Corte suprema di cassazione. Съгласно критерия, възприет от Първоинстанционния съд, срокът започнал да тече от датата на произнасянето на решението на Tribunale civile di Roma, а именно 27 януари 1989 г. Следователно искът на този ищец е бил погасен, когато на 12 октомври 1998 г. по негова инициатива е образувано производството пред Първоинстанционния съд.

73. На първо място, ищците уточняват, че националното производство не е било образувано по тяхна инициатива. В замяна на това обаче те са встъпили в производството, започнато от DAI срещу AIMA за установяване на това, че сумата, гарантирана с учреденото в полза на AIMA обезпечение е можело да им бъде изплатена. Следователно ищците били длъжни да изчакат изхода от този спор, преди да сезират общностния съд. Първоинстанционният съд определено щял да отхвърли един по-ранен иск по съображение, че не са изчерпани националните правни способности за защита.

74. На второ място, ищците посочват, че правното основание, изтъкнато в жалбата от Комисията при условията на

36 — Решение от 15 юни 1976 г. по дело *Kampffmeyer и др./Комисия и Съвет* (56/74—60/74, Recueil, стр. 711, точка 6), Решение от 29 януари 1985 г. по дело *Binderer/Комисия* (147/83, Recueil, стр. 257, точка 19) и Решение от 14 януари 1987 г. по дело *Zuckerfabrik Bedburg и др./Съвет и Комисия* (281/84, Recueil, стр. 49, точка 14).

евентуалност, не е нито допустимо, нито основателно. То не е допустимо, защото не е повдигнато пред Първоинстанционния съд. То не е основателно, защото от гледна точка на италианското производство петимата ищци са щели да бъдат засегнати по един и същ начин независимо от изхода на касационното обжалване пред Corte suprema di cassazione. Ако жалбата би била отхвърлена, решението на Първоинстанционния съд би придобило сила на пресъдено нещо по отношение на всички страни в производството пред Tribunale civile. Също така, ако жалбата би била уважена, решението на Corte d'appello щяло да бъде касирано и делото върнато на Tribunale, на който щяло да се наложи да разгледа делото по същество по отношение на всички страни в производството.

75. В хипотезата, в която Съдът би намерил за основателни някои от доводите на Комисията относно срока за предявяване на иска пред Първоинстанционния съд, ищците подават при условията на евентуалност жалба, за която се твърди, че е насрещна. По същество техният довод в конкретния случай се състои в това, че в точки 159—162 от своето решение Първоинстанционният съд е приел, че Общността се е обогатила неоснователно поради непълното изплащане на помощите на ищците, докато (напротив) обезпечението е било осчетоводено от АИМА в полза на ФЕОГА. В резултат на това срокът не е могъл да започне да тече, преди да настъпи неоснователното обогатяване (през 1991 г.). Същевременно ищците не са могли да знаят, че това се е случило преди 1997 г., когато Комисията ги уведомява за релевантните факти.

Съображения

Предварителни бележки

76. В производството пред Първоинстанционния съд Комисията се е опитала (неколкократно) да заяви, че разглежданото поведение не може да бъде вменено в отговорност на Комисията, че са съществували ефективни национални способности за защита, и че искът, предявен от ищците, е погасен по давност. Първоинстанционният съд разглежда много внимателно всеки пункт. Той ги отхвърля един по един, след което преминава към разглеждане по същество. Той заключава, че условията за търсене на отговорност на Общността, свързани с незаконосъобразността на критикуваното поведение, наличието на вредата и с причинно-следствената връзка между това поведение и изтъкнатата вреда, са налице³⁷. Вследствие на това Първоинстанционният съд счита в междинен съдебен акт, че Комисията е била длъжна да обезщети ищците за вредата, която им е била причинена от пълното или частичното неплащане на частта от предоставената от Общността помощ — която те са били в правото си да претендират по реда на Регламент № 2499/82 — от размера на неизплатените им вземания срещу DAI³⁸.

77. Във връзка с обсъждането на довода, изведен от погасителната давност, трябва да уточня, че споделям анализа

37 — Точка 178 от решението на Първоинстанционния съд.

38 — Точка 179.

на Първоинстанционния съд относно основателността на иска. Ясно е, че общностното право не си поставя за цел да лиши от помощта винопроизводител, изпълнил задълженията си по Регламент № 2499/82, вследствие на допуснатата от дестилатора грешка, за която в никакъв случай не може да бъде упрекван винопроизводителят.

78. В това отношение припомням също така, че в решението по дело *Lingenfeller*³⁹ Съдът е обявил за невалидна трета алинея от член 9, параграф 2, от Регламент № 2499/82, доколкото тя санкционира с пълна загуба на помощта всяко просрочие от страна на дестилатора на плащанията на производителя. С това Съдът явно е придал голямо значение на обстоятелството, че предметът на Регламент № 2499/82 изобщо и на член 9, параграф 1 по-конкретно е да гарантира на производителя, че той ще извлече от него печалба, сравнима с печалбата, която би получил при търговска продажба⁴⁰.

79. По настоящото дело в основата на иска, предявен от ищците, е именно пропуск на дестилатора. Всъщност обстоятелството, че той не им е изплатил помощта, на която те са имали право, е в основата на трите нарушения на Регламента, които националният съд установява, като отхвърля жалбата на DAI. Ищците губят делото пред националния съд поради пропуск в Регламент № 2499/82, доколкото винопроизводителите без обективно основание са третирани по различен начин в зависимост от това дали тяхната държава-членка

е избрала процедурата по член 9 или по член 10 от същия регламент. Единствено общностният законодател може да попълни тази празнота.

80. В конкретните обстоятелства по настоящото дело не приемам, че вредата, претърпяна от ищците в края на юни 1983 г., може да се счита поради неплащането от DAI за сигурна (т.е. за непосредствена и предвидима), считано от тази дата. И обратно, струва ми се, че — в рамките на техните квазидоговорни отношения с AIMA — ищците са имали това, което един външен наблюдател би окачествил като обективно оправдано очакване, че националната юрисдикция ще ги приеме за адресати на помощта на Общността и ще се произнесе с осъдително решение, с което ще гарантира, че те ще получат дължимите им плащания. Всъщност те са изпълнили всички свои задължения по Регламент № 2499/82 и превантивната дестилация е била надлежно извършена⁴¹. Вследствие на това отхвърлям идеята, че срокът е започнал да тече за ищците още преди началото на производството пред националната юрисдикция, в което те впоследствие встъпват.

81. Ето защо ми се струва от съществено значение за определяне на точната начална дата на петгодишния срок за предявяване на този иск, да се анализира внимателно решението на националния първоинстанционен съд (*Tribunale civile di Roma*). По-горе (в точка 29) изложих основната част от неговото решение.

39 — Посочено в бележка под линия 9 по-горе.

40 — Вж. например точки 11 и 13.

41 — Вж. точка 141 от решението на Първоинстанционния съд.

82. Преди всичко националната юрисдикция изтъква, че „Регламент [...] № 2499/82 предоставя правото на помощ, при условие, че строго определените срокове и условия са спазени, като неспазването на тези срокове и условия води до частично или пълно възстановяване на авансово изплатената помощ. Адресатите на помощта [...] са дестилаторите, докато производителите на вино и на грозде са нейните крайни адресати“.

83. Като се произнася по този начин, националната юрисдикция прави две верни съждения и допуска една важна грешка. Общностните условия за подпомагане на пазара в сектора на земеделието са подчинени действително напълно основателно на гаранцията, че заявителите и спазват необходимите условия, определени в общностните регламенти⁴². Производителите на вино и на грозде наистина са били „крайните адресати на помощта“. Същевременно обаче ми се струва при правилно тълкуване на Регламент № 2499/82, че дестилаторите (DAI) не са били в действителност „адресати на помощта“ по отношение на минималната изкупна цена. Те са били по-скоро посредници, чрез които тази помощ е трябвало да бъде предадена на винопроизводителите, при условие че виното надлежно е постъпило в дестилерията и че е дестилирано⁴³.

84. Националният съд допълва снизходително, че „[в]идно от предходното [Регла-

мент № 2499/82] е лесен за тълкуване и затова не е необходимо да се отправя преюдициално запитване до Съда“. Това е напълно вярно, ако се разглеждат изключително само — което националната юрисдикция очевидно прави — различните срокове, в които дестилаторът е бил длъжен да предприеме мерки, за да предотврати загубата на обезпечението, учредено от него в замяна на авансовото изплащане на предоставената от Общността помощ.

85. Следователно би било погрешно да се прави изводът, че националната юрисдикция не е познавала правото на Общността, когато е приемала решението си. Тя е взела под внимание Регламент № 2499/82, но единствено за целите на разглеждането на сроковете по член 9 от този регламент за предприемане на действия от DAI и за представяне на релевантните доказателства за неговите действия. Тя е насочила своето внимание изключително към отношенията между DAI и AIMA (които намират израз в обезпечението, предоставено от Assedile). Тя е установила (напълно правилно) три отделни аспекта, по отношение на които DAI не е изпълнило своите задължения по Регламента: i) не е изплатило с изключение на 110 795 870 ITL (57 221 EUR)⁴⁴ минималната цена на производителите; ii) не е извършило плащанията в 90-дневния срок, и iii) не е представило преди 1 юни 1984 г. доказателството, че е извършило плащанията. (Тези три неизпълнения съставляват, разбира се, различни аспекти на едно и също основно нарушение от страна на DAI на неговите задължения, а именно неизплащането на винопроизводителите на пълния размер на минималната изкупна цена, която им е била дължима за виното, доставено за дестилация.)

42 — Видно от многобройни решения, в които Съдът потвърждава спирането от Комисията на предвидена от ФЕОГА помощ, с мотива, че заинтересованата държава-членка не е гарантирала спазването на тези условия.

43 — Дори и да има съмнения по този въпрос, важно е да се отбележи, че Комисията не оспорва решението на Първоинстанционния съд по същество. Следователно не би било нито уместно, нито последователно от гледна точка на контролните правомощия на Съда при обжалване да се поставя под съмнение тълкуването на правната уредба, дадено от Първоинстанционния съд.

44 — Вж. точка 26 по-горе.

86. По този начин националната юрисдикция е пропуснала да разгледа произтичащата от това (и основен) въпрос за това кой е крайният бенефициер на разглежданата помощ, предоставена от Общността. Очевидно тя е разглеждала встъпилите винопроизводители (адресати на минималната изкупна цена и единствени субекти, които в съответствие с режима на Общността трябва да се ползват финансово от тази изкупна цена) като равностойни на всички, към които DAI е имало парични задължения, когато то е обявено в несъстоятелност. Сумите, свързани с тази част от предоставената от Общността помощ, които са им били дължими, са поставени на една и съща плоскост с другите задължения на DAI в рамките на производството по несъстоятелност. Това е видно много ясно от единствения пункт в решението, който третира конкретно техните интереси:

„Кооперативните изби ще могат — както и гарантът [Assedile], ако реши да се суброгира в правата им — да удовлетворят своите вземания в рамките на производството по несъстоятелност, заедно с всички други кредитори и при спазване на принципа на равенството на кредиторите.“

87. Като се произнася по този начин, националната юрисдикция проявява неразбиране на основната идея и на предмета на режима на предоставяната от Общността помощ. Обстоятелството, че тя също отказва да отправи до Съда преюдициално запитване, е от основно значение. Разбира се, нищо не я е задължавало да направи това, тъй като тя не е юрисдикция от последна инстанция, обвързана от по-строгите условия на член 234 ЕО, последна алинея (всъщност изглежда вероятно Tribunale civile di Roma да не си е задал правилните въпроси, когато си е задал въпроса дали

е „необходимо“ да бъде отправено преюдициално запитване). Вследствие на това Съдът не е разполагал с възможност на този етап да разгледа структурата и предмета на Регламент № 2499/82. Ако беше направил това, считам, че вероятно той би стигнал до същия извод като Първоинстанционния съд, а именно, че в Регламент № 2499/82 има празнота, която води до различно третиране на производителите в зависимост от това дали тяхната държава-членка е избрала процедурата по член 9 или по член 10; че разликата в третирането не е обоснована, и че отговорността за това нарушение може да бъде търсена от общностната институция, изготвила Регламент № 2499/82, а именно Комисията⁴⁵. Дори и отговорите, дадени на националната юрисдикция, да биха довели (неизбежно) до неизплащането на предоставената от Общността помощ на ищците в рамките на тяхното встъпване в националното производство, в този случай те биха узнали обективно, че трябва да предявят иск именно срещу Комисията. Следователно по отношение на тях срокът за предявяване на иск за обезщетение на основание член 235 ЕО определено би започнал да тече от този момент.

88. Възможно е националната юрисдикция да не се е отнесла с цялото необходимо внимание към интересите на винопроизводителите, поради това че те са имали качеството на встъпила страна в производството по обжалване, образувано по инициатива на DAI, а не на ищци от свое име. Струва ми се, че при тези обстоятелства по-скоро би било прекалено строго производителите да бъдат упреквани за това, че не са завели отделно дело,

45 — Вж. подробното обсъждане на основателността в точки 151—178, по-конкретно точки 164—172. Следва да се отбележи, че Комисията не цели да оспори решението на Първоинстанционния съд по същество. Тя изтъква само въпроса за погасителната давност.

вероятно срещу DAI (тъй като именно той е дестилаторът, който фактически им е дължал частта от предоставената от Общността помощ), срещу AIMA и дори срещу Assedile в качеството им на ответници. Всъщност пред националните юрисдикции вече е имало висящ релевантен иск (между DAI и AIMA). В интерес на ефективността и на процесуалната икономия е изглеждало естествено да се встъпи в производството по този иск и по този начин пред националната юрисдикция да се изтъкне правото на винопроизводителите на изплащане на тяхната помощ от Общността. Дори искът на DAI пред националния съд да беше уважен или дори то да не беше спечелило делото в резултат от отправянето на преюдициално запитване, те щяха да имат (съответно) по-голям шанс DAI да им изплати помощта или поне щяха да знаят в какво положение се намират. Ако обстоятелството по-скоро да се встъпи в това производство, отколкото да се заведе отделно дело, е грешка, то струва ми се, че тази грешка е извинима по обективни причини.

89. Като встъпила страна винопроизводителите (и техните очевидни интереси) не са третирани с особено внимание от националната юрисдикция. Освен (безспорното) предимство на ретроспективния поглед, намирам, че е трудно в решението на Tribunale civile di Roma да се открие ясна (макар и не изрична) индикация, че тяхното искане е основателно, но че те не са се отнесли до правилната юрисдикция, за да го защитят. Напротив, казано им е било, че те не били нито в по-добро, нито в по-лошо положение от положението на което и да е друго лице, на което DAI дължи пари.

90. По-конкретно не извеждам от решението на Tribunale civile di Roma каквато и да било ясна правна насока, че винопроизводителите не биха спечелили делото пред националните юрисдикции (независимо

дали в рамките на производството по иска на DAI или действително в отделно производство), тъй като не съществува каквато и да било система за защита на техните интереси, която да възпрепятства инкасирането от AIMA на учреденото от DAI обезпечение и последващото му възстановяване от AIMA на ФЕОГА, в случай че държава-членка (като Италианската република) е избрала процедурата, предвидена в член 9 от Регламент № 2499/82. Поради това не считам, че това решение ги е поставило в положение, което би следвало обективно да им даде възможност да осъзнаят, че единственият им шанс е да се откажат от националното производство и да предявят незабавно иск срещу Комисията като автор на несъвършеното законодателство.

91. Винопроизводителите обжалват. Производството (което изглежда се не се увенчава с успех главно по процесуални причини)⁴⁶ се проточва. То започва на 27 януари 1986 г. (датата на решението на Tribunale civile di Roma), следва решението на Corte d'appello от 19 ноември 1991 г. и продължава до окончателното отхвърляне на жалбата на ищците от Corte suprema di cassazione на 28 ноември 1994 г. От материалите по преписката е невъзможно да се разбере дали в рамките на това производство ищците са привлекли вниманието върху своето искане по същество от гледна точка на общностното право, или дали отново са повдигнали въпроса за отправяне на запитване до Съда с цел той да даде насоки за разбиране на текста на Регламент № 2499/82 за уреждане на създалото се в резултат на обявяването на DAI в несъстоятелност неизяснено положение. Вероятно те не са разполагали с реалната и дори с каквато и да било възможност да направят това. Що

⁴⁶ — Вж. точки 31—33 от решението на Първоинстанционния съд.

се отнася до мен, не искам да приема, че те не е трябвало никога да обжалват и че срокът трябва да се разглежда като започнал да тече преди 28 ноември 1994 г.

92. Нещо повече считам, че ако ищците бяха предявили иск срещу Комисията пред Първоинстанционния съд, без да се отнесат първо до националния съд, Комисията вероятно щеше да възрази, че те е трябвало първо да потърсят своите права пред националните юрисдикции, които били напълно в състояние да им предоставят ефективен способ за защита. Напълно вероятно тя би могла да изложи доводи, аналогични на доводите, които изтъква в настоящото производство⁴⁷.

93. В този контекст ще разгледам анализа на Първоинстанционния съд относно давностния срок, предвиден в член 46 от Статута на Съда.

Съображения

94. От практиката на Съда е видно, че в случаите, при които извъндоговорната отговорност произтича от нормативен акт, давностният срок не може да започне да тече, преди да са настъпили вредоносните

последивици от този акт и следователно преди момента, в който заинтересованите лица са претърпели сигурна вреда⁴⁸.

95. В конкретния случай Първоинстанционният съд приема, че давностният срок е започнал да тече от момента, в който ищците са претърпели сигурна вреда от пълното или частично неизплащане на предоставената от Общността помощ⁴⁹. Той счита, че в тези изключителни обстоятелства: i) един предпазлив и съобразителен икономически оператор е можел в разумна степен да очаква да получи изплащането на помощта, и ii) (по-конкретно с оглед на сложната система, въведена от Регламент № 2499/82⁵⁰ и на изключителния характер на положението, свързано с празнота в този регламент) за този икономически оператор е било извънредно трудно да си даде сметка, че не би могъл да получи плащане в резултат на решение на националния съд. Следователно за целите на преценката дали вредата е сигурна, е следвало да се вземат под внимание националните процедури, по-специално относно изхода на спора по обезпечението.

96. Струва ми, се че тези два елемента би трябвало да бъдат също така представени (и те биха могли да бъдат също така и по-добре формулирани) с оглед на представата, която едно разумно лице, наблюдавайки положението, би си създадо за *обективното* положение. Обективно погледнато, като се имат предвид

47 — Вж. точка 89 от решението на Първоинстанционния съд. В точка 118 Първоинстанционният съд разяснява по убедителен начин, че ищците всъщност *не са* разполагали с възможност за ефективна съдебна защита пред националния съд; извод, който (в светлината на над десетгодишната продължителност на производството пред националните юрисдикции) е трудно да не се сподели. Същевременно обаче не е сигурно, че този извод би бил първоначално отнесен до Първоинстанционния съд, а не до националния съд.

48 — Решение по дело Birra Wührer и др./Съвет и Комисия, посочено по-горе в бележка под линия 31, точка 10.

49 — Точка 131.

50 — Вж. коментарите на генералния адвокат Darmon в контекста на съразмерността на санкцията, наложена от член 9, параграф 2, трета алинея от Регламент № 2499/82: „Не можем да не се объркаме пред тази странна смесица от изрично предвидени санкции и санкции, които следва да се подразбират, и пред това съжителство на основни и аксесорни задължения, санкционирани толкова строго с пълната загуба на помощта [...]“ (точка 27 от заключението по дело Lingens, посочено по-горе в бележка под линия 9).

общностната правна уредба, квазидоговорните отношения между АІМА и винопроизводителите, обстоятелството, че тези производители са изпълнили своите задължения и очевидната цел на общностната правна уредба, така както е изложена в съображенията от Регламент № 2499/82, по мое мнение този наблюдател би предположил, че подходящият способ за правна защита би бил да заведе дело пред националния съд, за да получи изплащане на предоставената от Общността помощ, придружено по всяка вероятност с преюдициално запитване по реда на член 234 ЕО. Тези плащания по принцип се извършват на национално равнище и искането за тях се прави (когато това е необходимо) по реда на национална процедура пред държавата-членка, която се отчита за това на Общността посредством процедурата на ФЕОГА за уравниване на сметките. Трудно ми е да си представя, че един разумен наблюдател, който гледа обективно на положението, би заключил през 1983 г., че винопроизводителите е следвало да предявят иск за обезщетение срещу Комисията.

97. И обратно, ако бъде приложен критерият (така както го излага Комисията), съгласно който „давностният срок не би могъл да започне да тече преди да са настъпили всички вредоносни последици от този акт, и следователно преди момента, в който ищците са претърпели сигурна вреда“, считам, че този наблюдател би преценил, че макар и *общият* характер на вредата, която ищците са могли да претърпят в случай на неизплащане на предоставената от Общността помощ, да е могъл да бъде очевиден през юни 1983 г., нейната неизбежност не е била очевидна. Ищците „са претърпели сигурна вреда“ едва когато обективно е станало ясно, че производството пред националната юрисдикция не е приключило с решение за изплащане на помощта.

Това е моментът, към който „[са] настъпили всички вредоносни последици от [празнотата в] [общностния] акт“.

98. С тези съображения одобрявам напълно подхода, възприет от Първоинстанционния съд, поне в частта му, която се отнася до четиримата ищци, които са обжалвали решението на Tribunale civile di Roma⁵¹.

99. Ако при условията на евентуалност Съдът има готовност да предвиди възможността да отчете един субективен елемент в един изключителен случай, струва ми се, че съществува значително сходство с дело Adams/Комисия⁵² и че съображенията да се добави един такъв елемент в конкретния случай са също толкова сериозни, колкото са били и по това дело.

100. Също както и по дело Adams/Комисия настоящият случай по съображенията, посочени от Първоинстанционният съд, е изключителен случай.

101. По дело Adams/Комисия ищецът е уведомил Комисията за антиконкурентните практики, прилагани от неговия работодател Hoffmann-La Roche & Co AG („Roche“). След това той е предявил иск срещу Комисията за поправка на вредата, която твърди, че е понесъл в резултат на неправомерни действия или бездействия от страна на Комисията, които са довели до задържането, налагането на мярка неотклонение и осъждането на ищеца в Швейцария за икономически шпионаж в резултат на това уведомяване. Съдът е приел, че след посещение на адвокатна на

51 — Вж. точки 30 и 32 по-горе и точка 109 по-долу.

52 — Посочено по-горе в бележка под линия 34.

Roche в Комисията на 8 ноември 1974 г. знанието на последната за мащабите на опасността, на която тя е изложила г-н Adams със своето предходно поведение⁵³, е било достатъчно, за да и бъде потърсена отговорност. Като не е проявила надлежна грижа, за да предаде на г-н Adams сведенията, с които е разполагала в резултат на това посещение, Комисията е носила отговорност по отношение на него поради вредата, която е можела да настъпи от установяването на неговата самоличност.

102. Г-н Adams предявява своя иск през юли 1983 г. Комисията изтъква, че той е бил погасен по давност съгласно член 43 от Статута на Съда, нов член 46. Г-н Adams поддържа, че е узнал фактите едва през 1980 г., след като новият му адвокат е получил възможността да се запознае с преписката по наказателното производство. Той не повярвал на информацията от швейцарската полиция и не могъл да прочете изготвените на немски език швейцарски съдебни решения. Той така не разполагал с никаква възможност да узнае фактите, свързани с посещението, направено от адвоката на Roche в Комисията на 8 ноември 1974 г.

103. Според Съда „[член 43] следва да се тълкува в смисъл, че погасяване по давност не може да се противопоставя по отношение на претърпяло вреда лице, което е узнало едва в по-късен момент за

пораждащия вредата факт и което, поради това, не е разполагало с разумен срок за представяне на своята искова молба пред Съда или на своето искане пред съответната институция преди изтичането на давностния срок. В конкретния случай е уместно да се припомни, че Съдът е основал своя извод за отговорността на Общността на обстоятелството, че Комисията не е направила опит да уведоми и да се консултира с ищеца след посещението [на адвоката на Roche] на 8 ноември 1974 г. От преписката по делото става ясно, че заинтересованото лице е могло да узнае за този факт едва в хода на разглеждането на настоящия иск, като посещението [на адвоката на Roche] е посочено за първи път в писмената защита на Комисията. Следователно то не е разполагало с възможност да търси на това основание отговорността на Общността преди нормалната дата на изтичане на давностния срок“⁵⁴.

104. Разбира се, както Комисията дава да се разбере, дело Adams/Комисия се различава от настоящото дело в редица отношения (макар че доводът на Комисията, съгласно който то не се отнася до определяне на началния момент на срока, а по-скоро до неговото изтичане, ме озадачава, тъй като едното очевидно зависи от другото). Същевременно това показва, че Съдът има готовност в един изключителен случай да дерогира обичайното прилагане на правилата на погасителната давност. Считаю, че също така в редки и изключителни случаи може да се окаже необходимо към тези правила да се подхожда по-благоклонно с цел да се избегне изтъкването на погасителната давност като довод на защитата, когато това би било явно несправедливо.

53 — Именно предаването на персонала на Roche на ретуширани фотокопия от бележки, представени от г-н Adams, е позволило на Roche да го посочи като основен заподозрян в жалбата, която дружеството е подало в швейцарската прокуратура, и която е довела до неговото задържане и е предоставила на полицията и на швейцарските юрисдикции важни доказателства срещу него.

54 — Точки 50 и 51 от решението.

105. По настоящото дело ищците са взели решение, напълно разумно към онзи момент и в онзи контекст, да встъпят в производството, образувано по инициатива на DAI срещу Assedile и AIMA през септември 1984 г. пред Tribunale civile di Roma. Ищците не са могли и не са могли да имат контрол над продължителността на това производство. Тази юрисдикция отказва да отправи преюдициално запитване до Съда. Ако тя беше направила това, делото щеше да бъде разяснено още на онзи етап. В рамките на това запитване Съдът непременно би преразгледал структурата на Регламент № 2499/82. С това той би открил празнотата в този регламент (както постъпва впоследствие Първоинстанционният съд), а именно, че ако държава-членка избере една от двете възможности за предоставяне на помощта, средствата, предназначени за производителите в качеството им на крайни адресати, биха били възстановени на Общността в обстоятелства като тези по настоящото дело, вместо да бъдат изплатени на производителите.

106. При липсата на преюдициално запитване обаче, в резултат на което да бъде осъществен този контрол, едва след приключване на националното производство (решението на Corte suprema di cassazione от 28 ноември 1994 г.) четирима от петимата ищци, подали въззивна жалба срещу решението на Tribunale civile di Roma⁵⁵, разбират, че техният опит да получат изплащане на предоставената от Общността помощ, е обречен на провал. Струва ми се, че за целите на член 46 от Статута на Съда тази дата е подходящият начален момент, от който срокът започва да тече.

107. Що се отнася до петия жалбоподател, анализът, който предложих по-горе, води до извода, че срокът е започнал да тече от датата на решението на Tribunale civile di Roma, а именно 27 януари 1989 г. Следователно искът на петия жалбоподател срещу Комисията е погасен по давност. Положението би било различно само ако Съдът би приел, както по дело Adams/Комисия, че изключителните обстоятелства по настоящото дело му налагат да реши по същество, че погасителната давност, определена в член 46 от Статута на Съда, не се прилага към нито един от ищците.

108. За пълнота трябва да добавя, че впоследствие ищците предявяват иск срещу AIMA за неоснователно обогатяване пред националния съдия⁵⁶. Както самите ищци разбират, след като влизат във връзка с Комисията и след като проверяват, че средствата от обезпечението, учредено при Assedile, са преведени от AIMA на Комисията и осчетоводени в полза на ФЕОГА⁵⁷, този иск също е бил обречен на провал: AIMA не се е обогатила неоснователно.

109. Може да се поддържа, че едва на тази дата угасва последната слаба надежда за успех пред националните юрисдикции. Не ми се струва необходимо, нито подходящо да се отива толкова далеч.

56 — На 16 февруари 1996 г.: вж. точка 38 от решението на Първоинстанционния съд, посочено по-горе в точка 34.

57 — Вж. точки 39 и 40 от решението на Първоинстанционния съд.

55 — Вж. точки 30 и 32 по-горе.

110. Затова напълно обективно според мен неуспехът на жалбата пред Corte suprema di cassazione слага за ищците края на всеки реален шанс за спечелване на делото пред националните юрисдикции⁵⁸. Това е следователно датата, на която претърпяната вреда е могло да бъде приета за „сигурна“. Всъщност на този етап вредата е била едновременно непосредствена и предвидима, макар и да не е могло да бъде определена с точност⁵⁹.

111. Приемам, че настоящото дело не съответства по всички аспекти на съществуващата съдебна практика, цитирана както от Първоинстанционния съд в неговото решение, така и от Комисията в нейната жалба. Тази съдебна практика обаче не се е развивала в обстоятелства като тези, които са в основата на настоящото дело, по което положението за съжаление попада едновременно в обхвата на национална и на общностния правопорядък. Основният проблем обаче, свързан с въпроса за това кой от двата правопорядъка има предимство за определяне на компетентната юрисдикция, все още не се е поставял в съдебната практика.

58 — Казвам това, без да забравям, че ищците са осъзнавали опасността, че сумата от загубата на обезпечението някога ще бъде преведена от АИМА на Комисията и осчетоводена в полза на ФЕОГА. В главното производство те са се надявали, че обезпечението ще бъде възстановено и/или че националният съд би могъл да бъде убеден да постанови друго осъдително решение, с което да им позволи да получат изплащането на помощта. По изложените от мен съображения приемам обективно, че те са имали основание да направят този опит. Считам обаче, че искът срещу АИМА за неоснователно обогатяване е израз по-скоро на един акт на отчаяние.

59 — Вж. точки 129, 130 и 149 от решението на Първоинстанционния съд. Точният размер на загубите на ищците би могъл да бъде изчислен едва след като те са си възстановили в качеството им на привилегирани кредитори част от неизплатените им от DAI вземания при приключването на производството по обявяване в несъстоятелност през 2000 г.

112. В конкретния случай, ако ищците бяха подали първоначално жалба срещу Комисията, най-вероятно последната щеше да счете, че е компетентна националната юрисдикция, както поради това че предоставената от Общността помощ в сектора на земеделието обикновено се изплаща от националната интервенционна агенция, така и поради това че вече е било в ход производство по обявяване в несъстоятелност. В този контекст ми се струва показателно обстоятелството, че Комисията продължава да поддържа, дори в производството пред Първоинстанционния съд, че националните производства са предоставяли ефективни способности за защита.

113. Ако по настоящото дело правното основание за защита, изведено от погасителната давност, би следвало да бъде уважено, това би означавало да се отрече на ищците достъп до съдилищата и следователно до правосъдие. Този резултат би бил в противоречие с основния принцип, че общностното право изисква предоставянето на ефективна съдебна защита за лицата, за които създава права. Ищците са лица, които имат основание да получат изплащането на предоставената от Общността помощ за виното, предназначено за дестилация, което са доставили на DAI и които са лишени от своите пари поради празнота в Регламент № 2499/82, отговорността за която Първоинстанционният съд вмения на Комисията. Пред Съда не е направено оспорване по същество. По мое мнение би било напълно неправилно, в изключителните обстоятелства по настоящото дело, да бъде уважено правното основание за защита, изведено от погасителната давност.

114. С оглед на изложеното по-горе, предлагам жалбата да бъде отхвърлена и да се потвърди решението на Първоинстанционния съд.

По съдебните разноси

115. По смисъла на член 69, параграф 2 от Процедурния правилник загубилата делото страна се осъжда да заплати съдебните разноси, ако е направено такова искане. Ищците са направили такова искане. Считаю, че за разлика от първите четирима ищци петият ищец (Cantina

sociale del Vermentino) е загубил делото. Същевременно от преписката е видно, че съдебните разноси, които могат да бъдат възложени на петия ищец — ако се установи, че действително са направени такива съдебни разноси — вероятно са незначителни и във всички случаи биха били трудни за изчисляване. Затова предлагам Комисията да бъде осъдена да заплати съдебните разноси по тази жалба по отношение на петимата ищци.

I — Заключение

116. По гореизложените съображения Съдът, по мое мнение, би трябвало:

— да отхвърли жалбата;

— да осъди Комисията да заплати съдебните разноси, свързани с производството по жалбата.